

آقا شیخ حسین - چون این کار خیلی مهم است اعضای این کمیسیون را خوب است خود جناب رئیس از اشخاصی که بصیرت دارنده انتخاب نمایند .

رئیس - اگر اجازه می دهید خودم انتخاب نمایم از قرار ذیل انتخاب نمودند :
دکتر ولی الله خان - حسن علی خان - صدیق حضرت مجد الملک - لسان العکدا - اسد الله میرزا .

ناظم العلماء - الان ملایر و تویسرکان در میان اشکراح و الان تلگراف ضروری از ملایر رسیده است صلاح می دانید اجازه بدهید قرائت شود (تلگراف ضروری قرائت شد مشعر بود بر اینکه هر قدر افشاش و تاخت و تاز با او را عرض کردیم من باب افشاش و اختلاف سرحدی جواب بنصیحت داده شد یا گمان کردید ابالت خرج تراشی کرده و اگر اینطور که الوار اجتماع کرده اند چیزی باقی نخواهد ماند اگر مساعدت حضرت والا نبود تا حال لرستانی چیزی از عرض و ناموس باقی نمی گذارد ما که امنیت نداریم پس برای چه دولت مالیات از ما مطالبه می نماید میگویند که خوانین سوار و استعداد بدهند از کجا استعداد تهیه بیآورند خیلی قوه داشته باشند حفظ خودشان را بنمایند و تا سوار و استعداد نباشد ممکن نیست امنیت حاصل شود .

انجمن ولایتی
تلگرافی از شاهزاده حکمران قریب بمضمون ذیل قرائت شد .
که قریه حاجی خدر را غارت کرده اند و در این مدت هم از طرف دولت و ملت خبری نشده و عموم علماء و تجار و خوانین از من امنیت میخواهند و امروز در تلگرافخانه حاضرند و من متفکرم با آنها چه جواب بدهم .

ناظم العلماء - الان هم در تلگرافخانه هستند و چندین تلگراف هم سابق نموده اند بوزیر داخله که کمک نمایند و از طرف ایشان هیچ اظهار مساعدت نشده قراوران که بجهت حفظ راه ملایر معین کرده اند تا کنون چند تلگراف بتوسط بنده کرده اند و بسردار قزویم ارائه شده و تا حال تفنگ فرستاده نشده .

آقا میر عماد - بنده هم در همین خصوص میخواستم عرض کنم که این وضع خود طهران و آن مسئله بیله سوار و این هم مسئله ملایر و تویسرکان آیا ما و کلای این ملت هستیم یا نه از خواندن قانون چه فایده حاصل است باید ملاحظه این انقلاب را کرد

رئیس - بنده عرض میکنم که تکلیف مجلس خواندن قانون و نظارت در اجرای قانون است و اگر مشغول تلگراف و غیره بشود برخلاف وظیفه خود رفتار کرده است و اصلاح اینگونه اتفاقات با قوه مجریه است منتی از طرف مجلس باید تا کید شود و اصلاح این امورات را از قوه مجریه بخواهد و اگر میخواهد از فردا هر چه تلگراف بمجلس آمد قرائت شده و مطرح مذاکره شود ولی فایده آن چه خواهد بود پس باید اصلاح امورات از قوه مجریه خواسته شود و مجلس مشغول خواندن قانون باشد .

آقا شیخ حسین - تمام مطالبی که جناب رئیس فرمودند صحیح است و باید بهمان طور رفتار شود و اینکه گفته میشود مثلا طهران و بعضی جاها **افشاش کلی** است در طهران **افشاش** نیست

و این گونه اخبار موحتش هم که از اطراف میرسد برای پیش بینی است و البته صلاح واقعه را قبل از وقوع باید کرد .

آقا میرزا حسن - بنده از این قبیل تلگرافات راجع بکرمان چند تا دارم اگر اجازه میفرمائید بدهم قرائت شود .

صدر العلماء لطفزی - چند روز است که وزراء معلوم نیست و اگر وزیر داریم چرا بمجلس نمی آیند معرفی شوند .

رئیس - صحیح است این مطلب قدری بتعویق افتاده و کابینه هم بطور غیر رسمی که شنیده ام همین شد ولی بواسطه پیش آمد بعضی مطالب فوری که باید اقدام نمایند قدرشان را می پذیریم و بنا بود که امروز بیایند و معرفی شوند گو با کاری برایشان اتفاق افتاده که امروز نیامده اند البته روز سه شنبه آمده و معرفی میشوند .

(مجلس ۲۰ دقیقه از شب گذشته ختم شد)
مذاکرات یکشنبه هشتم شهر جمادی الاولی
بر حسب ترتیب مقرر مجلس خصوصی دوساعت ربع کم منعقد و در سه ربع شرف برقرار مانده برای معرفی کابینه وزرای جدید علنی شد .

رئیس - جناب آقای مشیر السلطنه بهت وزیر داخله کمی رئیس الوزرائی انتخاب شده اند با کابینه خودشان به مجلس تشریف آورده اند که معرفی شوند .

رئیس الوزرا - جناب مستوفی الدوله و وزیر جنگ هستند - و جناب علاء السلطنه وزیر امور خارجه و جناب صنیع الدوله وزیر مالیه - و جناب مشیر الدوله وزیر علوم - و جناب مؤتمن الملک وزیر تجارت .

حاجی محمد اسمعیل آقا - وزیر عدلیه همین نشده است .

رئیس الوزرا - جناب معتمد السلطنه همین شده اند چون حاضر نیستند معاون ایشان مشغول کار هستند .

رئیس - این لایحه مسلک وزراء است که پیشنهاد کرده اند بعضی استحضار آقایان و کلا قرائت میشود

رئیس - این مسلک وزراء مطابق است با مسلک مجلس مقدس و امیدواریم که زودتر بکارها اقدام نموده و اسباب خوشبختی و سعادت این مملکت را فراهم آورند .

(همه تبریک گفتند)

آقا سید حسن تقی زاده - گویا يك ماده از این مسلک مطابق با مسلک مجلس نیست و آن این است که میگویند تنها قوم مجریه نمیتواند کار بکنند باید مجلس همراهی نماید و حال آنکه ما متوقع بودیم که وزراء نوشته باشند که ما مشغول بکار خود خواهیم بود بطوریکه ابدأ مجلس در اجرائیات دخالت نکند و در کابینه سابق هر تلگرافی که از ولایات بمجلس میرسد و از طرف مجلس نزد وزارت داخله فرستاده میشد باز ایشان در پاکت گذاشته هودت میدادند که تکلیف چیست و چه باید کرد و همچنین وزیر مالیه اغلب جزئیات را رجوع بمجلس می نمودند و حال آنکه لازم برای مجلس نبود و این ترتیب فقط بعضی ملاحظات شخصی است که معمول میدارند پس باید وزراء کاری بکنند که بار

اجرائیات را از دوش مجلس بردارند و خودشان مشغول اجرائیات باشند اگر چه مقاصد خود را بروی کاغذ نمیآورند ولی آثار آن بروز میکند در کار خود تسامح و رزیده اند و انشاء الله این کابینه این مسلک را تمیز خواهد داد .

رئیس - البته وزراء حتی الامکان نباید در اجرائیات مسامحه بنمایند و امیدواریم که بهیچوجه در کار خود کوتاهی نکنند .

حسین علیخان - بنده عرض میکنم که مطلب خارج از دو قسم نیست یا باعث اختلال مملکت را نفهمیده ایم یا نفهمیده ایم و نکته اینم اگر فهمیده ایم و نکته این ملت همه نوع حق اعتراض بر ما دارند و اگر نفهمیده ایم باز همین طور در تمام ممالک دنیا فعلا کاریکه برای نجات خود کردند این بود که آمدند يك هشت مقننه تشکیل دادند و يك هشت مجریه واسم او را دولت گذاشتند ما هم همین کار را کردیم آنها قانون اساسی نوشتند و از روی آن عمل کردند ما هم نوشتیم و داریم لکن چیزی که هست این است که بنده چون وکیل يك ملت هستم بتکلیف وجدان خودم در این مجلس هلنی با آواز بلند میگویم که نما بان قانون عمل کردیم و نه وزراء و وزراء هم با معنی آن قانون را نفهمیدند یا فهمیدند مسامحه کردند و تکیه بمجلس آمدند از ترسی که از ما داشتند درست بتکلیف خود عمل نکردند و بهیچوقت در مجلس استنادی در یک مطلبی نکردند که اگر این مطلب اینطور بشود مملکت در خطر است ما هم بهمان ترس وزراء افتانت کرده و بقانون عمل نکردیم یعنی هر یک از کلاه خواست وزراء را اینجا کشید و بنای مباحثه را با او گذاشت و در جزئیات با او اعتراض کرد فقط تکلیف قوه مقننه این نیست که قانون وضع کند و بروی کاغذ چیزی بنویسند با قلم و گفته تنها کار صورت نمیگیرد اگر بخواهید کار پیشرفت نماید و مملکت ترقی کند باید که هر دو طرف قانون اساسی را در نظر داشته و ماده بداهه بموقع اجرا گذاشته و نقطه از آنرا فرو گذار ننمایند .

وکیل الرعایا - چیزی که بنده تصور می کنم مایه سعادت و ترقی مملکت است مایه مملکت می باشد و چیزی که هر کس میداند در مرور مایه را بهشادت سرور میرساند میزبانی علمی است و در این یرو گرام وزراء ابدأ اسمی از میزبانی برده نشده حال آنکه جناب ناصر الملک هم يك اندیشه شروع باین کار نموده بودند بعقبه بنده باید میزبانی را هم در اینموقع رعایت نمود .

بحر العلوم - اولاً تبریک میگویم جناب رئیس الوزرا را که در اینموقع نازک قبول خدمت کردند و البته بر حسب مسلکی که پیشنهاد کرده اند در سعادت و ترقی مملکت مجاهدت خواهند نمود و اینکه در لایحه نوشته شده که کلاه معترم با هیئت وزراء همراهی داشته باشند مقصود این نیست که مجلس در اجرائیات بالایشات همراه شده و داخل در اجرائیات شود بلکه مقصود این است که مجلس با مقاصد حسنه وزراء همراهی و مساعدت نماید .

(در اینموقع مجلس مجدداً سر می شد)
مذاکرات سه شنبه ۹ شهر جمادی الاولی
دارالشورای ملی
يك ساعت و ربع قبل از فروپ مجلس منعقد شد خلاصه مذاکرات روز شنبه و يك شنبه قرائت

بعدهی فرستاده شود که از روی همان رفتار کنند عدلیه حافظ حقوق محدود مردم است باید در جواب این لایحه خیلی تا کید شود که زودتر جواب آن فرستاده شود و در باب بودجه عدلیه همانطور که گفته شد باید رجوع شود بوزیر مالیه و از آنجا بمجلس بیاید و در باب اینکه ماورین عدلیه بولایات نرفته اند و از این حیث مردم شکایت دارند صحیح نوشته شده حکام هم حق العمل میگیرند و هم حقوق خوبست در این باب هم رجوع شود بوزیر مالیه و در باب تمبر هم متعلق بدیوان محاسبات است بمقیده بنده ابدأ کمیسیون برای این مسئله لازم نیست بلکه اساس همانست که عرض شد باید به کمیسیون عدلیه تاکید و اصرار شود که قوانین عدلیه را زود تر نتیجی کرده به مجلس بدهند.

آقا میرزا مرتضی قلیخان - بمقیده بنده رجوع شود بیک کمیسونی که در آنجا وقت نظر کرده هر یک از مطالب آن کراچ بهر کجا است ارجاع شود حالا اذمان و کلا درست مسوق بمطالب این لایحه نیست و اینطور هم که داخل در جزئیات شده مذاکره شود نتیجه حاصل نخواهد شد چنانچه فعلا در باب بودجه وزارت عدلیه اشتباه شده است و مطلب در بودجه وزارت عدلیه نیست بلکه در اینجا تصدیق است که یک حقوقی فعلا برای اجراء معین کرده اند که آن حقوق باید ماه به ماه بآنها برسد و بمقیده بنده باید این لایحه رجوع بکمیسیون بشود.

نایب رئیس - این لایحه باید تجزیه شود آنچه راجع بکمیسیون عدلیه است بآنجا رجوع شود و آنچه هم متعلق بمالیه است رجوع بکمیسیون مالیه گردد مطالب متفرقه را هم کمیسیون فوق العاده رسیدگی نماید.

آقا شیخ محمدعلی - اینکه می فرمائید رجوع بکمیسیون عدلیه شود بی تالارش تم نقش اصلا کمیسیون عدلیه نیست تا اینکه رجوع بآنجا بشود کمیسونی که اعضای آن غیر معلوم و عضای رئیس آن غیر معین و احوال صورت کمیسونی پیدا نکرده چطور میشود مطلبی بآنجا رجوع کرد دیگر اینکه این ترتیبی را که در این لایحه نوشته شده اگر آن کمیسیون عدلیه هم نباشد نمیشود بآنجا رجوع کرد زیرا که آن کمیسیون بجهت قوانینی که متعلق بشرعیات است مذاکره می نمایند و اینکه در آن لایحه نوشته اند متعلق بامورات داخلی عدلیه است ربطی بکمیسیون ندارد باید اینگونه لوایح را هیئت رئیس پس از ملاحظه آنچه راجع بهر کجا است رجوع کنند.

نایب رئیس - هیئت رئیس تمام اینها را دیدند و ملاحظه کردند و آنچه که راجع بهر کمیسیون است رجوع میشود حالا آنچه که راجع بکمیسیون عدلیه است به آن کمیسونی که فعلا برقرار است رجوع میشود و آنچه هم که راجع بمالیه است بکمیسیون مالیه رجوع میشود باقی از مطالب دیگر هم یک کمیسیون موقتی انتخاب میشود که زود تر آنها را ملاحظه کرده جوابی برای آنها بنویسند بمجلس بدهند و این بجهت جلسه تمام خواهد شد اینقدر ها طولی ندارد و حالا این کمیسیون را اگر صلاح میدانند بنده بعضی اشخاص که در نظر دارم معین نمایم چون و کلای محترم غالباً در کمیسیون فوق العاده

که تشکیل شده هستند لهذا اشخاصیکه انتخاب کرده ام از این نظر است .
(حسینی خان) (سیدالاحکام) (آقا میرزا محمود) (آقا شیخ یوسف) (وکیل التجار) (حاجی محمد ابراهیم وارث) .

وکیل التجار - این اشخاصی که انتخاب شده اند و علاوه مدعه دیگر اکثر آنها در کمیسیون عرایض هستند و بمقیده بنده این لایحه عدلیه هم همان کمیسیون عرایض رجوع شود بهتر است .

ادیب التجار - عقیده بنده هم همین است که رجوع بکمیسیون عرایض شود زیرا که اولاً چند تن از علماء و کلا در آنجا هستند و علاوه معان وزارت عدلیه هم اکثر اوقات بجهت توضیحات در کمیسیون عرایض حاضر میشود پس همین کمیسیون عرایض رجوع شود بهتر است و در بعضی از مطالب از معان وزارت عدلیه هم توضیح خواسته میشود

نایب رئیس - بقیه بنده رجوع بکمیسیون عرایض بشود بهتر است گمان این است که دیگر امروز فرصت اینکه داخل موضوعی که رای امروز معین شده که نتیجه لایحه وزیر جنگ بود نخواهیم داشت خوب است چند نفری که اجازه نطق خواسته اند مطلب خود را اظهار نمایند

موتس الممالک - بنده در باب تفاوت عمل یزد می خواهم اظهار نمایم اگر چه ختم شده ولی من باب توضیح عرض میکنم که این مسئله بزدهمان است که آقای معاضد السلطنه چند روز قبل اظهار داشتند معرک دارند و این حرف مورد توجه نشد ابتدا تفاوت عمل علاوه بر آنها تعمیل نشده هفتاد و هشت هزار تومان فرع مالیات آنجا است که چهل و چهار هزار تومان آن از باب تفاوت تیولات است که خود صاحبان تیولات متقبل شده اند باید بدهند و در این مسئله باید دقت شود

آقا ملاحسن وارث - از این حادثه که واقع شده مردم منتظر اند اگر نتیجه بدست آمده اظهار شود که موجب اسکت مردم بشود

نایب رئیس - این مطلب را قبل از اینکه مجلس منعقد بشود از جناب رئیس استفسار کردیم که چیزی اظهار شود گفتند چون هنوز نتیجه بدست نیامده امروز سکوت عه بکنیم ولی اگر لازم است جناب مستشارالدوله که یکی از اعضاء آن کمیسیون هستند اطلاع خود را اظهار نمایند

آقا ملاحسن وارث - بلی اگر لطف فرموده اظهار فرمایند ضرر ندارد

مستشارالدوله - پوشیده نیست که در چند روز قبل برای استعجاب روابط و اتحاد بین ملت و دولت کمیسونی تشکیل شده که بعضی القات را از مقام سلطنتی بنمایند و مشغول باینکار شدند و امروزه هم بر هر کس معلوم شده که تارواپ بین دولت و ملت مستحکم نشود هیچ کاری از پیش نخواهد رفت این بود که کمیسیون بطور فوق العاده تشکیل شده و مشغول کار بودند که این اتفاق افتاد لهذا مشغول مذاکرات و اصلاح این رانمه شده و قیامین مذاکرات بعمل آمده و اقدامات غیر مستقیم و مستقیم هم شده ولی از این اقدامات تا کنون نتیجه کامل بدست نیامده است چیزی که هست از اقدامات امروز یعنی تعیین این سه نفر و وضع مهارت و سیم تلگراف قدری اسباب وحشت مردم فراهم آمده حتی از آذربایجان هم

بی در می تلگراف میشود که جهت قطع مخابرات چیست مقصود این است که این ترتیب فی الجمله باعث بریشانی حواس کمیسیون شده معذرا الان هم مشغول اقدامات و مذاکره هستند و یکی از وسایط هم شاهراده نیزالدوله است که آمده اند و با حضور حجج اسلام مشغول مذاکره هستند و زرا هم احضار شده اند این اقدامات از طرف کمیسیون شده ولی چیزی که هست کمیسیون هنوز نمیتواند راپورت کامل از اقدامات خود بدهد زیرا که نتیجه کامل بدست نیامده فقط همین بود که بنده عرض کردم و تا کنون هم از اقدامات خود پاس حاصل نکرده است و امیدوار است که اصلاح شده و نتیجه صحیح گرفته شود .
(مجلس وقت فروب ختم شد)

مذاکرات یکشنبه ۱۴ جمادی الاولی ۱۳۲۶

دائرالشورای ملی

مجلس بر حسب معمول دوساعت و ربع بشروب مانده سرآ منعقد گردید پس از ممتی مذاکره در یک ساعت قبل از غروب لزوماً علی شدلایجه که از طرف مجلس برای تقدیم حضور همایونی نوشته شده بود که با هیئتی از وکلا شرفیاب حضور همایونی شوند دفعه اول و دوم آن قرائت شده عموماً مطالب مندرجه در لایحه را تصویب کردند و اسامی هیئتی که مقرر شد بالایحه شرفیاب حضور همایونی شوند از قرار ذیل است :

آقای حاجی امام جمعه - حاجی شیخ علی نوری حاجی میرزا علی آقا - حمام الاسلام - آقا میرزا طاهر - حسینقلی خان نواب .
وما انشاءالله عین لایحه را در روز آتی درج و منتشر خواهیم کرد .

مذاکرات دائرالشورای ملی

۳شنبه ۱۶ جمادی الاولی ۱۳۲۶

یک ساعت بشروب مانده مجلس منعقد شد خلاصه مذاکرات جلسه قبل قرائت گردید رئیس - بعد از آن که آن روز مجلس مقدس رای داد که هیئتی از طرف مجلس مقدس بعضوز مبارک اعلیحضرت همایونی شرفیاب شده و لایحه که از طرف مجلس نوشته شده بود تقدیم حضور مبارک شود برای شرفیابی وقت خواسته بودیم و برای امروز وقت را معین فرمودند لهذا هیئت مزبور شرفیاب شده و لایحه را تقدیم داشتند در جواب فرمودند که جواب را نوشته خواهم فرستاد و بعضی فرمایشات شفاهی هم فرمودند که ما حصل آن این بود که من همانطور که از سابق کمال همراهی و مساعدت را با مجلس مقدس داشتم حالا هم دارم و خواهم داشت و من خود عاشق این اساس هستم و جواب لایحه هم صادر فرستاده خواهد شد این بود فرمایشات اعلیحضرت همایونی .

وکیل التجار

که یک هیئتی بشعور اعلیحضرت همایونی مشرف می شوند غیر از اظهار همراهی از اعلیحضرت همایونی چیزی شنیده و دیده نمیشود و در واقع قیر از اینهم نباید باشد و از طرف نمایندگان ملت هم قیر از این امور از مجرای قانون و جریان قانون تا کنون چیزی دیده نشده و با اینحال بنده نمیتوانم از چیست اینگونه اسباب انتتال فراهم میآید و برای چیست و هایت آن معلوم نیست که چه می شود و بدیهی است که مجلس شورای ملی تا کنون قیر از صلح